

Recenzja dorobku artystycznego oraz rozprawy doktorskiej
Pana mgr Mateusza Jana Winkla
 w związku z procedurą postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej sztuk filmowych i teatralnych przeprowadzaną przez Uczelnianą Komisję ds. Stopni Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi

I.

Ocena dorobku artystycznego Kandydata

Czy oceniając dorobek Pana mgr Mateusza Jana Winkla recenzent nie popełni błędu? Nie jest to wykluczone, a nawet bardzo możliwe. Ale właśnie na tym polega *dramat recenzenta*: może się zatracić lub może potwierdzić siebie, czyli stanąć na zewnątrz twórczości kandydata lub w postawie dialogicznej: subiektywnej, emocjonalnej dalekiej od istoty integralnego składnika ducha twórczego Kandydata.

Pan mgr Mateusz Jan Winkiel w dniu 1 lipca 2011 roku uzyskał tytuł zawodowy magistra sztuki w specjalności reżyseria na Wydziale Filmu i Fotografii w Szkole Sztuki i Projektowania w Łodzi. Kandydat ukończył studia w formie niestacjonarnej.

Pan mgr Mateusz Jan Winkiel prowadzi multimedialną firmę *Mania Studio* od 2007 roku, jednocześnie zdobywając doświadczenie zawodowe w zakresie reżyserii, realizacji obrazu filmowego i telewizyjnego, montażu oraz organizacji produkcji filmowej i telewizyjnej. W swoim dorobku artystycznym posiada formy filmowe, telewizyjne i hybrydy medialne. Wśród nich należy wymienić między innymi:

- filmy dokumentalne pt. „Pragnienia szczyt” - reżyseria, „Popek za życia” - reżyseria, producent;
- programy telewizyjne: „Discopoland” - reżyseria, „Było nie minęło Extra” - reżyseria, producent wykonawczy, „Zakupy pod kontrolą” - reżyseria, producent wykonawczy;

- wizualizacje koncertowe: „Doda Rock and Roll Palace” – reżyseria, autor scenariusza, producent wykonawczy, „Natalia Kukulska SexiFlexi Tour” – reżyseria, autor scenariusza, producent wykonawczy;
- teledyski: „Behemoth – Inner sanctum” – reżyseria, autor scenariusza, „Grzegorz Turnau – na plażach Zanzibaru” – reżyseria, autor scenariusza (pełny wykaz dorobku artystycznego w dokumentacji wniosku Kandydata).

Od 2008 roku Pan mgr Mateusz Jan Winkiel jest zatrudniony na stanowisku asystenta na Wydziale Aktorskim Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi. Kandydat prowadzi cykl wykładów i zajęć warsztatowych z przedmiotu: *Filmowanie aktora*.

Jaki głębszy sens jest ukryty w twórczych działaniach Kandydata, a szczególnie w dziele filmowym pt. *Każda z blizn* będącym przedmiotem postępowania? Film zakwalifikował się już na ekskluzywne festiwale filmowe w Barcelonie, w Tokio i Nowym Jorku.

Dorobek twórczy i artystyczny Pana mgr Mateusza Jana Winkla podsuwa rozmaite intuicje. Dzieło Kandydata cechuje się oryginalną konstrukcją dramaturgiczną i wyróżnia się nieprzeciętną finezją wizualną. Tym samym prezentuje spójne, dojrzałe i oryginalne osiągnięcie warsztatu reżyserskiego. Jednak na szczególne podkreślenie zasługuje przejmująca, emocjonalna i perfekcyjna formalnie sekwencja animowana.

Bohaterem filmu jest Paweł „Popka” Mikołajuw postać przedziwna, osobiwa, która zdaniem reżysera ma najciekawszą życiową drogę spośród wszystkich znanych artystów. Bohater *Każdej z blizn* jest postacią wielowymiarową. W medialnym zgiełku nagle pojawia się fenomen o wielu twarzach – muzyk, aktor, sportowiec, inżynier dźwięku obdarzony nieprzeciętnym talentem.

Film jest eksplicytną metaforą drogi – *drogi życia*. Jednak ta metafora drogi nie jest pustą metaforą. Kryje również kodeks myślenia artystycznego Kandydata, Jego wyborów i hierarchii zdarzeń kluczowych, newralgicznych, decydujących. Droga ma zazwyczaj swój początek, ale czy można wyznaczyć początek *wędrówki* losu „Popka”? Raczej można przywołać tylko pamięć bohatera filmu i wskazać niezbędne przesłanki jak się wybrało tę ścieżkę. Wtedy rodzi się raczej przeświadczenie, że bohater ma swój własny, sekretny szlak, swoje zadania, swoje możliwości. Poszukuje sensu dalszej *wędrówki*, aby również odnaleźć siebie i dotknąć prawdy o swoim losie. Zazwyczaj coś wytrąca go z równowagi, z pospolitości, z błahych powierzchownych zdarzeń. Choć to przeświadczenie może trwać tylko moment, zyskuje na sile, gdy wraca i nie daje spokoju. To pytanie zadane bohaterowi przez twórcę jest pytaniem metafizycznym, o to jak stać się w pełni sobą. Twórca filmu *Każda z blizn* jednak nigdy nie uniknie pytania o ten moment ostateczny spełnienia życia bohatera, o jego kształt i o kryteria wskazania, że *przeznaczenie życia* „Popka” zostało osiągnięte. Ponieważ wie, że los bohatera nie jest jeszcze spełniony, ponieważ ciągle tworzy *krajobraz swojego życia*, nadal planuje, rozważa przyszłe plany. To jest holistyczne podejście Kandydata, świadomy plan artystyczny.

Właśnie ta intuicja *niepewności i ostatecznego zawieszenia, rozdarcia, niepokoju w selekcji rudymentów losu bohatera* – „od dramatu piekła do triumfu nieba” wyróżnia dzieło filmowe pt. *Każda z blizn*. Powyższa refleksja oceniająca źródło dokonania

artystycznego Pana mgr Mateusza Jana Winkla nie jest żadną ostrą granicą ponieważ nie ma klarownych granic – taki jest fenomen tworzenia.

II. Ocena rozprawy doktorskiej (krytyczna charakterystyka)

Czy rozprawa doktorska Pana mgr Mateusza Jana Winkla pt. *Współistnienie i zależności form narracyjnych na przykładzie autorskiego filmu „Każda z bliźni”*? prezentuje rozwiązanie oryginalnego problemu artystycznego? Co zgodnie z kryteriami ustawowymi, wnosi do dziedziny sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuk filmowych i teatralnych? Rozprawa doktorska stanowi opis dzieła filmu pt. *Każda z bliźni* i jest metaanalizą wielofazowego procesu realizacji tego dzieła. Jednocześnie autor rozprawy starannie i rzetelnie podejmuje próbę analizy procesów twórczych w doświadczeniu warsztatu scenarzysty i reżysera, która wyróżnia kryteria kształtowania indywidualnego ducha twórczego i podkreśla spójność technologicznych i estetycznych fundamentów tworzenia dzieła filmowego. Na stronie numer 6 autor rozprawy napisał:

Jak wspomniałem, podstawą „Każdej z bliźni” jest gruntowny wywiad dotyczący życia bohatera tego filmu. Główną ideą wywiadu była możliwość wyboru kilku scen dla późniejszego zobrazowania. [...] Na podstawie uzyskanych informacji mogłem później dokonać wyboru scen najistotniejszych dla próby stworzenia kompletnego obrazu życiorysu bohatera oraz tych, które były niezbędne, żeby z opowieści artysty przełożonej na język filmu uczynić spójną całość.

Co chce nam powiedzieć Kandydat? Jak zdefiniować Jego kodeks współistnienia form narracyjnych? Pan magister Mateusz Jan Winkiel przyjmuje kryterium „najistotniejszych zdarzeń z życiorysu bohatera”, „niezbędnych w opowieści przełożonej na język filmu, aby uczynić spójność całości”. O co chodzi?

Zdarzenia bywają ważne, istotne, ale również błahe, mało istotne. Również należy rozróżnić zdarzenia zachodzące w bytach indywidualnych i bytach zbiorowych. W procesach realizacji zdarzeń odgrywają rolę czynności decyzyjne, które dla uproszczenia są sformułowane jako konstrukcje kumulujące akcję i reakcję. Musimy zatem uwzględnić te zdarzenia, które przyczyniają się do zaskakującego, nieprzewidywalnego, przebiegu opisywanego procesu. Takie zdarzenia stanowią punkty zwrotne w narracji dramaturgicznej. Warto jednak tu zaznaczyć, że znajomość przebiegu tych procesów nie jest jednoznaczna ze zdolnością przewidywania przebiegu zdarzenia i jego zakończenia. Wyobraźnia tworzy często zdarzenia ulotne, nierealne, których źródłem jest nawet milisekundowy impuls, emocja, wyobrażenie, przywidzenie, zmyślenie. Takie zagadkowe, niewytłumaczalne, jednostkowe strumienie narracyjne, produkty podświadomości (forma musicalu, animacji, dokumentalnej formy) służą narracji *Każdej z bliźni* i skutecznie ujawniają okrucy życia „Popka”.

Współczesny amerykański filozof i kognitywista specjalizujący się w filozofii umysłu, sztucznej inteligencji oraz teorii ewolucji Daniel C. Dennett w monografii „Dźwignie wyobraźni i inne narzędzia myślenia” charakteryzuje zdolności ludzkiego umysłu wyróżniając szczególną cechę jaźni jako organizatora personalnego poziomu. Artysta podobnie jak zwykły hochsztapler tworzy niezwykle narracje przebiegłe i sekretne. Pozostali z nas są wyłącznie utalentowanymi amatorami snującymi nieświadomie opowieści tuzinkowe, trywialne, nijakie. I dalej Dennet wskazuje, że to głos przyrody, a nie ekspresja sztuki, ponieważ to nasze mózgi posługując się opowieściami, *zwodzą* nas zaprzeczając naszej prawdziwej biografii.

Tak więc w centrum świata Pana mgr Mateusza Jana Winkla dominuje refleksja *współistnienie form narracyjnych ujawniających prawdę bycia*. Refleksja ta jest zakorzeniona w istocie myślenia artystycznego Kandydata, ponieważ daje się doświadczyć w obcowaniu z Jego twórczością. Mamy więc powód, aby sądzić, że również taka perspektywa jest indywidualnym, oryginalnym warunkiem Jego twórczości.

KONKLUZJA

Rozprawa doktorska Pana mgr Mateusza Jana Winkla prezentuje rozwiązanie oryginalnego problemu artystycznego. Kandydat wykazuje się ogólną wiedzą teoretyczną oraz opanowaniem warsztatu pojęciowego, który znajduje zastosowanie w opisie i analizie zjawisk twórczych w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuk filmowych i teatralnych. Dzieło będące przedmiotem postępowania oraz rozprawa doktorska spełniają warunki określone w art. 186.1. ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce z dnia 20 lipca 2018 roku.

Niniejszym popieram wniosek Uczelnianej Komisji ds. Stopni Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi o nadanie Panu mgr Mateuszowi Janowi Winklowskiemu stopnia doktora w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej sztuk filmowych i teatralnych oraz zwracam się z wnioskiem o podjęcie dalszych czynności związanych z procedurą postępowania w sprawie nadania stopnia doktora.

prof. dr hab. Jerzy Łukaszewicz